

Nr 376.

Av herr **von Sneidern**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, angående tillfällig höjning av postavgifterna.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 127 angående tillfällig höjning av postavgifterna yttrar föredragande departementschefen att enligt hans uppfattning någon allmän förhöjning av postavgifterna icke bort ifrågakomma, därest normala förhållanden varit rådande.

Generalpoststyrelsen yttrar sig i liknande riktning på följande sätt.

»Vad beträffar den uppkomna frågan om vidtagande av förhöjning av postavgifterna jämväl i vårt land, vill generalpoststyrelsen till en början framhålla, att, därest normala förhållanden varit rådande, någon höjning av postavgifterna i syfte att därigenom bereda staten ökad inkomst, enligt styrelsens mening, icke bort ifrågakomma. Styrelsen anser nämligen, att, där staten övertagit handhavandet av de allmänna samfärdsmedlen, det även bör vara statens skyldighet att för allmänheten i all möjlig mån underlätta användandet av dessa inrättningar. I enlighet härmed böra de avgifter, som skola av allmänheten erläggas för begagnandet av de av staten underhållna kommunikationsmedlen, så avvägas, att staten på sin ifrågavarande verksamhet icke erhåller större vinst än som kan anses skälig.

Enligt nu angivna grundsatser har också statens affärsdrivande verksamhet, vad postverket angår, hittills varit ordnad; i syfte att för den korresponderande allmänheten underlätta utbytet av meddelanden och andra av postverket förmedlade försändelser hava nämligen postavgifterna städse hållits så låga, som med ett skäligt driftresultat för postverket ansetts förenligt. Enahanda principer torde hava följts jämväl beträffande de övriga kommunikationsverken.»

Däremot uttala två av styrelsens medlemmar byråcheferna Askberg och Kihlmark följande skiljaktiga mening.

»Enär med postverkets uppgift måste anses förbunden skyldigheten att för allmänheten i möjligaste mån underlätta utbytet av meddelanden och andra försändelser, har hittills följts den principen, att postavgifterna borde hållas så låga som med postverkets ekonomi vore förenligt. I anslutning härtill har utvecklingen också gått i riktning av postavgifternas sänkning.

Postverkets överskott, som i riksstaten för år 1916 upptagits till 4,165,000 kronor, har i verkligheten uppgått till 6,647,400 kronor. Sistnämnda belopp utgör 45,84 % å det av postverket disponerade kapital. För innevarande år har överskottet beräknats till 4,700,000 kronor och för år 1918 till 7,700,000 kronor. Rörande postverkets inkomster av inrikes och utrikes rörelsen samt driftkostnader hänvisa vi till det av generalpoststyrelsen senast avgivna förslag till inkomstberäkning och driftkostnadsstat. Postverkets inkomster synas oss tills vidare fullt tillräckliga att icke blott täcka förekommande ökning av driftkostnaderna, utan även bereda postpersonalen skäligt dyrtidstillägg. Vid sådant förhållande och enär en höjning av postavgifterna skulle innebära en indirekt beskattning av handel och industri, vilken beskattning med all säkerhet komme att medföra ytterligare prisförhöjningar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behövlige varor, anse vi, att för närvarande någon förhöjning av postavgifterna icke lämpligen bör ifrågakomma.

I vilken mån de portoförhöjningar, som med anledning av världskriget verkstälts eller till äventyrs må kunna tillämnas inom vissa främmande postverk, äro behövlige för vederbörande postverks ekonomi, är icke möjligt att här bedöma. Så mycket torde emellertid böra nämnas, att vad angår norska och danska postverken, norska postverkets överskott för år 1915 — det senaste år, för vilket uppgifter finnas hos generalpoststyrelsen tillgängliga — uppgick till allenast 248,331 kronor 26 öre, samt danska postverkets ekonomiska resultat för senaste danska finansåret utvisade en brist av icke mindre än 1,282,969 kronor 44 öre.

Med den ståndpunkt, vi intaga i själva huvudfrågan, hava vi ansett oss sakna anledning att närmare utveckla vår avvikande mening i vissa av de detaljspörsmål, som behandlas i generalpoststyrelsens skrivelse.»

Alltså råder enighet därom att endast nuvarande icke normala tidsomständigheter kunna ursäktade de föreslagna portoförhöjningarna.

Går man emellertid till en närmare granskning av Kungl. Maj:ts proposition, finner man, att vid sidan av den allmänna hänvisningen

till tidsomständigheterna, ett par, visserligen med dessa sammanhängande, men dock fristående, motiv för den föreslagna åtgärden äro framförda.

Det ena återfinnes i generalpoststyrelsens utlåtande och utgöres av en hänvisning till att ett flertal främmande länder för tillfället genomfört portoförhöjningar. Undersöker man emellertid huru härmed förhåller sig, finner man, om man frånser de krigförande länderna, med vilkas finansiella läge jag förutsätter att man icke vill jämnställa vårt lands, att de neutrala ländernas åtgöranden lämna föga stöd för de allmänna portoförhöjningar, som Kungl. Maj:t föreslår.

I Schweiz omfattar portoförhöjningen paket, korsband, postanvisningar och postförskott; däremot icke själva brevportot, som även departementschefen erkänner vara huvudsaken. Då i Schweiz säkerligen den för vårt land säregna postremissväxeln ej är i bruk, bortfaller där ett för oss vägande skäl att icke företaga förhöjning av avgifterna för postanvisningar. Ty vi måste ihågkomma att med de lokala bankkontorens ofantligt ökade utbredning gives möjlighet att i mycket stor utsträckning utbyta postanvisningen mot postremissväxeln, varigenom den beräknade vinsten på höjningen av postanvisningsportot kan vara tvivelaktig.

I Holland inskränker sig höjningen av brevportot till brev tyngre än 100 gram, lokalbrev över 20 gram och brevkort.

I Norge förbereder man höjning av portot för paket, upphäver viss tidningarna gynnande portofrihet samt slopar det lägre portot för lokalförsändelser.

I Danmark avser man enligt propositionen att genomföra »en mera partiell revision av gällande taxor för vissa slag av försändelser». Att under denna formulering icke kan dölja sig någon avsikt att höja det allmänna brevportot förefaller uppenbart.

Alltså hava i de oss närmast stående neutrala länderna, i vilka för visso kristidens olyckliga statsfinansiella verkningar ej varit mindre kännbara än hos oss, de åtgärder, som Kungl. Maj:t här föreslår, icke vidtagits. I dessa länder har man nästan uteslutande inskränkt sig till höjning av paketportot, vilket onekligen intager en särställning, ävensom av lokalportot, för vars likställande med det allmänna brevportot skäl kunna åberopas oberoende av tidsförhållandena. Och dock synes, att döma av de uppgifter som lämnas av generalpoststyrelsens reserveranter, det ekonomiska resultatet av grannländernas postväsende vara helt olika vårt. Vi skulle därför genom bifall till Kungl. Maj:ts proposition så långt ifrån att komma i överensstämmelse med de övriga

neutrala länderna i stället företaga en finansiell åtgärd, vartill hittills endast de krigförande länderna sett sig nödsakade.

Vidare motiveras portoförhöjningen därmed, att ökade inkomster från postverket äro behöfliga för att bereda nödig löneförhöjning under dyrtiden till verkets tjänstemän.

Det har under senare år utbildat sig en viss benägenhet att framställa vissa statsinkomster såsom avsedda att täcka vissa angivna statsutgifter. Det kan måhända vara taktiskt klokt att som skett uppleta populära skatter för täckande av impopulära utgifter och impopulära skatter för att bestrida populära utgifter. Härigenom kunna till en viss grad lättnader beredas vid genomdrivandet av såväl impopulära utgifter som impopulära skatter. Men systemet är så pass lätt genomskådat, att det ej tål mycken påfrestning.

Men även om man utgår från den principen, att postverkets inkomster skola täcka verkets av kristiden förorsakade onormala utgifter till sina tjänstemän i stället för den enligt min mening väl så riktiga principen att medel, erhållna genom en rationell beskattning av alla dem som gagnar på kristiden, äro de som närmast böra tagas i anspråk att mildra svårigheterna för kristidens offer, så finner man, att postverkets inkomster väl räcka till att fylla de anspråk, som nu ställas på desamma. Vid en jämförelse mellan postverkets i riksstaten beräknade inkomster och verkets verkliga inkomster under de gångna krisåren finner man följande siffror.

År.	Beräknad inkomst.	Verklig inkomst.
1914	3,000,000: —	3,909,857: 40
1915	4,000,000: —	5,041,782: 93
1916	4,165,000: —	6,647,400: —
	<hr/> Summa 11,165,000: —	<hr/> 15,599,040: 33.

Dessa år ha således lämnat ett överskott på nära 4½ miljoner, under det att den beräknade kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp till postverkets tjänstemän uppgår till 1,950,000 kronor.

Att dessa vinster, som av generalpoststyrelsen påpekas, icke äro »normala» vinster, kan enligt min mening ej minska deras lämplighet att jämuställas med de likaledes icke »normala» lönetilläggen till posttjänstemännen.

Generalpoststyrelsen försvarar vidare portoförhöjningen därmed, att den endast innebär en legalisering av en hittills frivillig avgift,

som en stor del av den korresponderande allmänheten lämnat genom att förse sina försändelser med svenska nationalföreningens mot tuberkulos välgörenhetsmärken till pris motsvarande den föreslagna portoförhöjningen, och anser, att allmänheten väl skall finna sig i den nya avgiften, då den kommer att gå till krigstidshjälp åt postverkets tjänstemän och på så sätt avser att tjäna ett med dessa välgörenhetsmärken »liknande syftemål».

Jag finner denna argumentering olycklig. Att som skatteobjekt uppsöka en penningtillgång, som ger sig tillkänna genom frivilliga gåvor till ett särdeles behjärtansvärt ändamål, förefaller mig synnerligen olämpligt. Det förefaller mig i stället vara ett starkt skäl emot den ifrågasatta förhöjningen att därmed utsikterna ökas, att det stöd, som tuberkulosföreningen för sin välsignelsebringande verksamhet ägt i inkomsterna från välgörenhetsmärkena, kommer för föreningen att gå förlorat. Även må anmärkas, att den karaktär av välgörenhet, som generalpoststyrelsen påtrycker dyrtidstilläggen, är särdeles opåkallad och olämplig.

Det enda kvarstående skälet för portoförhöjningarna blir då, att vi leva under så onormala tider och med så onormala penningbehov, att intet annat skäl behöves än hänvisning härtill för att taga penningar var de kunna anträffas och snart sagt under brytande av vilka sunda och godkända principer som helst, i detta fall de för statens affärsdrivande verks ekonomi. Jag tror för min del, att man har både möjlighet och skyldighet att gå fram med större varsamhet. Vad man i denna angelägenhet gjort eller planerar i övriga neutrala länder ger även anvisning härpå. Det är det första steget som kostar. Är detta väl taget kanske det senare blir svårare att motstå frestelsen att utnyttja kommunikationsverken som indirekta skattekällor. Ett förslag till nytt telefonreglemente utarbetades 1915 på regeringens initiativ i avsikt att bereda statsverket en extra inkomst av telegrafverket. Allmänheten reagerade då så kraftigt, att vederbörande statsråd lät förslaget falla. Jag anser, att man har lika stor anledning att nu säga ett bestämt nej till de allmänna portoförhöjningarna.

Vad åter beträffar förhöjningen av paketportot finner jag de skäl, som därför anförts: ökade transportkostnader och ökade avgifter för järnvägspaket mera vägande. Underlåtenheten att åstadkomma en motsvarande höjning av postens paketporto skulle möjligen kunna leda till en onaturlig överflyttning och därmed överbelastning av postverkets paketbefordran.

Jag tillåter mig därför hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 127 i den del, vari föreslås, att en särskild tilläggsavgift skall utgå för lokalbrev, annat inrikes brev, enkelt brevkort, dubbelt brevkort, korsband, postanvisning och postförskott.

Stockholm den 29 mars 1917.

Axel von Sneidern.
